

УДК 339.137.2:658.0

*Доц. Б.А. Карпінський, канд. екон. наук;
О.В. Пероганич – Львівська державна фінансова академія*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

Проаналізовано особливості посилення конкурентоспроможності в контексті відображення інноваційного регіонального розвитку й діяльності промислових підприємств на прикладі Львівської області, виділено вплив інноваційної активності на їхню конкурентоспроможність. Розкрито чинники, що гальмують впровадження інновацій та окреслено напрямки їхнього подолання.

Ключові слова: конкурентоспроможність, регіональний інноваційний розвиток, інноваційна активність, джерела фінансування інноваційної активності.

Assoc. prof. B.A. Karpinsky; O.V. Peroganych – Lviv State Academy of Finance

Competitiveness as display of innovational regional development of industry

Features of amplification of competitiveness in a context of display of innovational regional development and activity of industry enterprises by the example of the Lviv area are analyzed; influence of innovational activity on their competitiveness is allocated. Factors which detain introduction of innovations are described and it directions of their overcoming are described.

Keywords: competitiveness, regional innovational development, innovational activity, sources of innovational activity financing.

Сталий розвиток України як молодій незалежній державі, що прагне досягнути відповідного рівня конкурентоспроможності економіки, важко уявити без динамічного та гармонійного економічного зростання кожного окремо взятого регіону. Світові тенденції розвитку економіки та перспективи євроінтеграції свідчать, що без мобілізації та раціонального використання конкурентних переваг вітчизняних інноваційних підприємств на регіональному рівні неможливо забезпечити зростання виробничої конкурентоспроможності країни загалом. Зважаючи на проголошення урядом України переходу на інноваційний шлях розвитку, активізація інноваційної діяльності підприємств окремих регіонів – одне з першочергових завдань. Адже рівень інноваційної активності промислових підприємств визначає стан і конкурентоспроможність економіки.

Інновації, як сукупність заходів, спрямованих на впровадження в господарське середовище винаходів, нових технологій виробництва, техніки, ґрунтовно досліджуються представниками економічної думки. Проблемам узагальнення вітчизняних і зарубіжних досліджень у сфері забезпечення інноваційного розвитку як основи економічного зростання присвячені численні наукові праці українських учених, зокрема: О.І. Амоші, В.М. Геєця, Є.І. Бойка, П.Ю. Буряка, Б.М. Данилишина, М.А. Козоріз, М.І. Крупки, О.Є. Кузьміна, В.Л. Рихтюка, І.М. Репіної, І.Р. Михасюка, А.І. Мокія, В.Г. Чабана, М.Г. Чумаченка.

Поряд із цим, поза увагою залишається ряд важливих проблем, зокрема, використання інноваційного потенціалу промисловості окремого регіону як

чинника забезпечення конкурентоспроможності та сталого економічного розвитку країни загалом, виявлення взаємозв'язку між рівнем інноваційної активності й зростанням конкурентоспроможності підприємств, формування конкурентних переваг окремих суб'єктів господарювання на інноваційній основі.

Метою цього дослідження є виділення конкурентоспроможності як комплексного відображення розвитку інноваційних процесів промислових підприємств (на прикладі Львівської області), виявлення факторів, що гальмують впровадження інновацій та окреслення напрямків їхнього подолання.

Дослідження впливу інноваційного чинника на формування потенціалу конкурентоспроможності промисловості в розрізі окремих регіонів є особливо актуальними для вітчизняних підприємств, котрі стали "заручниками" нестабільної політичної та економічної ситуації, корумпованості владних чинів, неефективної регіональної політики, відсутності фінансування інноваційної діяльності [1-10].

За даними Світового економічного форуму, у 2006-2007 рр. у рейтингу глобальної конкурентоспроможності Україна посіла 78 місце. Це на 10 пунктів нижче, ніж у 2005-2006 рр. [6]. Фактор низької інноваційної активності у цій ситуації відіграє не останню роль. Конкурентоспроможність економічно розвинутих країн є результатом новизни, високої якості, наукомісткості продукції промисловості, досягнутої за рахунок інновацій. Незважаючи на актуальність цих проблем, в Україні рівень інноваційної активності підприємств залишається низьким.

Загалом в Україні частка інноваційних підприємств становить 11,2 % і має тенденцію до поступового скорочення. Зокрема, на Львівщині в 2006 р. інноваціями в промисловості займалося 62 підприємства, що на 36,1 % менше, ніж у 2000 р. Їхня частка в загальній кількості промислових підприємств в останні роки не перевищує 10 %, коли в 90-их роках минулого століття цей показник становив до 20 % [5, 10].

Тенденція до скорочення числа кількості підприємств, що впроваджують інновації, спричинена відсутністю мотивів інноваційної активності та ефективної інфраструктури інноваційної сфери. Визначається слабка зорієнтованість інституційної, фінансової, банківсько-кредитної систем на підтримку інноваційного розвитку, вкрай низький рівень фінансування інновацій, недостатня розвиненість малих і середніх інноваційних підприємств, відсутність венчурного фінансового потенціалу.

Більшу схильність до інновацій на Львівщині виявили підприємства машинобудування й виробництва харчових продуктів та тютюнових виробів – по 22,6 % від загальної кількості інноваційних підприємств, а також видавничої діяльності, хімічної та нафтохімічної промисловості – по 9,7 %. Застосування інновацій призвело до нарощування випуску конкурентоспроможної продукції й збільшення випуску продукції в цих сферах діяльності.

У Львівській області на інноваційні заходи у промисловості витратили 72,5 млн. грн., що на 4,5 % менше, ніж у 2005 р. Найбільша частка витрат була здійснена підприємствами харчової, хімічної та нафтохімічної промисловості, машинобудування. Основним напрямом інноваційних витрат були вит-

рати на оновлення основних фондів. Кожне друге підприємство у Львівській області придбало нову техніку. Незначними були витрати на придбання нових технологій, витрати пов'язані із придбанням прав власності на винаходи, корисні моделі, промислові зразки (0,7 % від інноваційних витрат).

За останні 3 роки на Львівщині частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок зросла на 7 відсоткових пунктів. І хоча чисельність спеціалістів, котрі займалися науково-технічними розробками, становила 583 особи, їхня питома вага в середньосписковій чисельності працівників основної діяльності становила лише 0,4 %. Це свідчить про низький рівень мотивації праці робітників інноваційної сфери. *Середньомісячна зарплата науковців залишається нижчою, ніж законодавчо визначена, яка має дорівнювати подвійній середній зарплаті працівників промисловості.* Як наслідок – значний відтік науковців за кордон і зростання рівня корупції в інноваційній сфері. Недобросовісне виконання експертами інноваційних проектів своїх обов'язків часто призводить до того, що інноваційним проектам не вдається отримати статусу інноваційності, а незначні проекти завдяки старанням корупціонерів без особливих клопотів проходять реєстрацію.

Незаперечним є також той факт, що за відсутності достатнього фінансування посилення конкурентоспроможності в контексті інноваційного розвитку залишається лише перспективою, приреченою залишатися нереалізованою. Тому часто серед гальмуючих чинників інноваційного розвитку фахівцями найчастіше виділяється недостатній рівень фінансового забезпечення.

Зокрема, у Львівській області, як і в Україні загалом, основним джерелом фінансування залишаються власні кошти (приблизно 80 %). Через високу відсоткову ставку знижується й частка кредитного фінансування (у 2006 р. вона знизилася на 4,2 в.п. порівняно з попереднім періодом) (рис. 1).

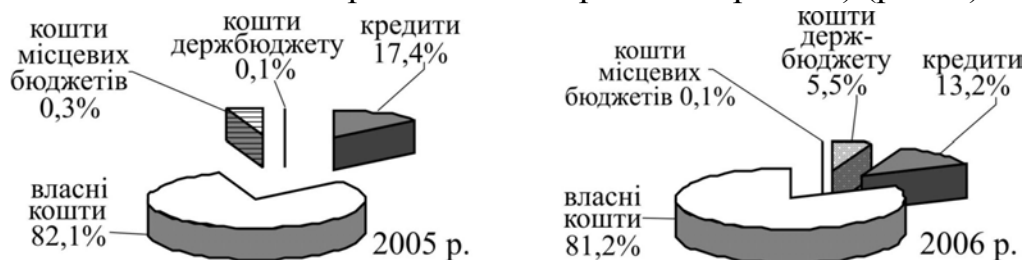

Рис. 1. Розподіл загального обсягу інноваційних витрат за джерелами фінансування, %

Джерела фінансування повинні бути різноманітними, максимально доцільними та ефективними, а також здатними повністю забезпечити інвестування всього циклу "освіта – наука – виробництво". І державні, і приватні інвестиції мають нести інноваційний характер із метою підвищення їхньої результативності. Водночас інновації мають генерувати нові фінансові потоки, які, у свою чергу, є потенційним джерелом інвестицій у нові інновації.

В економіці розвинених держав фінансування інноваційного процесу здійснюється солідарно (на партнерських засадах): інноваційними підприємствами, урядом, банками у формі кредитів, інноваційними й венчурними компаніями та фондами. Практика подібного змішаного фінансування дає змогу диверсифікувати інноваційний ризик, і змушує всіх учасників процесу ставитися до справи відповідально.

На жаль, інноваційна сфера, поки що, не стала привабливою ні для вітчизняних, ні для іноземних інвесторів. Впродовж 2004-2006 років кошти іноземних інвесторів взагалі не залучалися. Іноземні інвестори не хочуть вкладати свої кошти в українське виробництво, зважаючи на те, що Україна в рейтингу кредитопривабливості Всесвітнього банку стоїть у графі "Не рекомендується" і підприємницький ризик прямих іноземних інвестицій в Україну становить близько 80 %. За таких умов активний інноваційний розвиток промислових підприємств неможливий без підтримки держави.

Недостатньою є й співпраця з науковими інституціями міста та області. Органи місцевої влади по суті не докладають особливих зусиль для активізації тісних і продуктивних взаємовідносин між підприємництвом та науковою сферою. А як відомо, найбільш стабільного розвитку досягають саме ті регіони, де діє ефективно сформована регіональна інноваційна інфраструктура (дослідницькі центри, освітні та наукові, фінансові установи, інноваційні підприємства), кожна ланка якої працює на основі моделі "освіта-наука-виробництво-ринок" [6].

Проаналізувавши статистичну інформацію, можна зробити висновок, що впровадження інновацій на промислових підприємствах Львівщини ускладнюється нестачею фінансування, високими кредитними ставками банківських установ, відсутністю чіткої регіональної інноваційної політики, недосконалістю законодавчої бази, корумпованістю влади.

Усе вище зазначене вказує на необхідність побудови ефективної регіональної стратегії розвитку промисловості на інноваційній основі, що дала б змогу вийти на нові ринки збуту та підвищити конкурентоспроможність продукції підприємств Львівської області, адже інноваційні процеси істотно впливають на діяльність промислових підприємств, які здійснюють інновації. Так, аналіз результатів інноваційної діяльності в 2006 р. показав, що майже три чверті підприємств збільшили асортимент продукції, створили нові ринки збуту в Україні та за кордоном, більша половина підприємств поліпшила умови праці. Заходи щодо впровадження інновацій призвели до зниження забруднення довкілля (у 38,7 % інноваційно активних підприємств), скорочення енергетичних витрат (27,4 %), матеріальних витрат (22,6 %), витрат на заробітну плату (16,1 %).

Отже, інтенсифікація науково-технологічного розвитку та активізація інноваційної діяльності сприятиме підвищенню ефективності промислового виробництва Львівщини, що у свою чергу забезпечить зростання його конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринках.

Література

1. **Постанова Кабінету Міністрів** України "Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р." від 21 липня 2006 р. № 1001. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: www.infodisk.com.ua.
2. **Гомонай-Стрижко М.** Оцінка розвитку промисловості міста Львова// Формування ринкових відносин в Україні. – 2007, № 3. – С. 119-124.
3. **Жихор О.В., Яворський М.С.** Інноваційна політика розвитку регіону// Регіональна економіка. – 2007, № 1. – С. 177-183.

4. Карпінський Б.А., Ши́ра Т.Б. Проблеми формування і використання інноваційно-технологічного потенціалу машинобудівного комплексу та напрямки їх вирішення// Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональні суспільні системи: Зб. наук. праць. – Львів: ІРД НАН України. – 2004, вип. 3 (XLVII), ч. 2. – С. 77-86.

5. Карпінський Б.А., Ши́ра Т.Б. Інноваційно-технологічний потенціал регіону: аналіз формування та фінансування// Регіональна економіка. – 2007, № 2. – С. 77-86.

6. Оскольський В. Про перспективи становлення конкурентоспроможної регіональної економіки// Фінанси України. – 2007, № 6. – С. 4-11.

7. Рихтюк В.Л. Інноваційне підприємництво як складова сталого економічного зростання// Актуальні проблеми економіки. – 2004, № 10. – С. 135-139.

8. Тарнавська Н. Інноваційне забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання України// Економіст. – 2007, № 10. – С. 56-61.

9. Чабан В.Г. Вибір джерела фінансування інноваційної діяльності// Формування ринкових відносин в Україні. – 2006, № 4. – С. 61-64.

10. Інноваційна діяльність у Львівській області за 2006 рік: Статистичний зб.// Головне управління статистики у Львівській області. – Львів: ГУСЛЮ, 2007. – 75 с.

УДК 65.014.1+658.14/17

Доц. С.С. Гринкевич, канд. екон. наук;
магістрант М.А. Михалевич – Львівська КА

ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Обґрунтовано сутність управління фінансовою стійкістю підприємства як системи принципів розроблення і реалізації стратегічних рішень. Визначено основну мету стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства та цілі уможливлення досягнення цієї мети.

Ключові слова: фінансова стійкість, стратегічне управління, економічні принципи, дерево цілей, головна мета стратегічного управління, стратегічні цілі

*Assoc. prof. S.S. Hrynkevych; undergraduate M.A. Myhalevych –
L'viv commercial academy*

Economic strategic government of enterprise financial firmness bases are in the conditions of market transformations

Grounded essence of management of enterprise financial firmness as systems of principles of development and realization of strategic decisions. Certainly primary purpose of strategic management of enterprise financial firmness and whole doing of achievement of this purpose possible.

Keywords: financial firmness, strategic management, economic principles, tree of aims, primary objective of strategic management, strategic aims

Ринкова система перетворення економічних механізмів ведення бізнесу обумовлюється зміною форм та методів управління підприємством щодо уможливлення формування його адаптації до динамізму суспільного відтворення ресурсних можливостей. Для цього підприємству необхідно, насамперед, найбільш повно враховувати зміни в конкурентному середовищі, які є потенційними загрозами і майбутніми можливостями. Потрібно передбачити непередбачувані сили, критичні тенденції з боку оточення та обмежити їх можливий вплив на підприємство.